

מראי מקומות - בבא מציעא ל"ה

- (א) **אי הכי, כי משתבע מלוה נמי, לטרח לזה** וליתי- ע' ברשב"א (לד:): שהביא מה שנח' רש"י ור"ח בביאור החשש שמא יוציא הלה את הפקדון. וכ' הרשב"א דלכאו' משמע מהגמ' כאן כדברי רש"י, דהחשש הוא שמא יוציא הלה את הפקדון ויפסלנו לעדות ולשבועה, ולכן שפיר חיישינן כאן שיטרח הלוה ולייתי הפקדון כדי לפסול המלוה. אבל אם החשש הוא כדברי ר"ח, דחיישינן שמא יוציא הלה את הפקדון, ונמצא דשבועתו היתה לבטלה, וגנאי הוא לו שישבע בדבר שנתברר אח"כ, א"כ למה חיישינן שמא יטרח הלוה ולייתי המשכון, וע"ש שכ' גירסא אחרת בדברי הגמ', ע"ש.
- (ב) **לישתבע נמי אגלגול שבועה כמה הי' שוה-** ע' ברעק"א שהק' דלמה לא יהא נאמן במגו שהי' יכול לטעון להד"מ, דאף דלגבי העיקר שבועה דאינה ברשותי אינו יכול לפטור עצמו עי"ז, משום דהוי מגו דהעזה, דהא חבירו ידע דנתן לו המשכון, אלא דאינו יודע אם באמת ברשותו הוא היא או לא. אבל לענין השוויות, הא בין יודע המלוה דהלוה יודע השוויות, וא"כ אי"ז חשיב מגו דהעזה, ולמה אינו פטור משבועה במגו. וכ' דלכאו' מוכח מהכא דלא אמרי' מגו לפטור מגלגול שבועה. אולם כ' דכאן י"ל דהוי מגו דהעזה, דאף דידוע חבירו דנתן לו המשכון, אבל אין ברור לו דהמלוה יודע שוויותו כ"כ, וא"כ אי"ז העזה כ"כ, וממילא אי"ז מגו כלל. וע"ע במש"כ בתוס' רעק"א למשניות לקמן (ח', ב') באריכות בענין מגו לאפטורי מגלגול שבועה.
- (ג) **תהא במאמינו- כ' תוס' דברישא לא תי' הגמ'** כן, משום דהתם ע"י כן לא יוכל לישבע, אבל הכא, אין כאן שבועה, ומה שמפסיד הגלגול שבועה עי"ז, אינו חושש לזה. ובביאור דבריו, כ' התוס' הרא"ש דלעיל שהשבועה מוטלת על הלוה, ואם יאמינו למלוה לא יהי' יכול לישבע, שמא יוצא הלה את הפקדון, אבל אם ישבע המלוה שאינה ברשותו, אז יהי' הלוה יכול לישבע כמה שוה, ואי"ז שייך בסיפא, דהשבועה מוטלת על המלוה.
- (ד) **ונהמני' לזה למלוה נמי בהא כמה הוה שוה-** הק' הפני יהושע בשם הקקיון דיונה, מהו הדמיון, הא מה שאין המשכון ברשותו, אין הלוה יודע אם אמת הוא או לא, וא"כ שייך לומר דהאמינו. אבל לענין השוויות, הרי יודע הלוה דהמלוה משקר, ומה שייך בכלל לומר דהאמינו. וכ' הפנ"י דלק"מ, דודאי הלוה מחזיק מלוה זו לאיש נאמן, ולכן ממשכן אצלו. וע"ז הק' הגמ', ממ"נ, אם עדיין מחזיק לי' למלוה לאיש נאמן, להמני' כמה שוה, ואם יודע שמשקר בזה, כ"ש שיש לו להשביעו שאינה ברשותו, וק"ו גמור הוא. וע"ז תי' הגמ' דאף דעדיין מחזיקו לאיש נאמן, מ"מ הרי אפשר דלא קים לי' בגוי' שפיר שוויות הדבר.
- (ה) **כל לא ידענא פשיעותא היא- כ' הריטב"א** ד"כל" בא לרבות אפי' היכא דאמר יודע אני שהנחתים במקום המשתמר, אלא שאיני זכור מקומם, אפ"ה חשיב פשיעה, דהו"ל להניחו במקום שיוכל ליתנו לו כשיתבענו ממנו. אולם ע' במאירי לקמן (סוף מב.), שכ' בשם י"מ דאם אמר יודע אני שהנחתים במקום משתמר, אבל איני זכור המקום, אי"ז פשיעה.
- (ו) **ופרקין המפקיד הוה, ואמרי לי' שילם ולא רצה לישבע-** הק' רעק"א, אינו דומה למתני' כלל, דהא מתני' מיירי דשילם ע"י הודאתו, אבל כאן מה שאומר לא ידענא, אי"ז דרך הודאה, אלא אדרבה, דעתו הי' לפטור עצמו מזה, רק נתחייב ע"י פסק ב"ד, ולא מצינו בכה"ג שמקנה לי' כפל. וכ' דאולי אפשר לומר דמי שאמר לא ידענא, ושוב מצא חפץ, ונאנס מידו, הרי הוא נאמן בשבועה דנאנסה, כמו שומר דעלמא. וא"כ, י"ל דהכא כשבא ר"ג לגבות האפדנא מיני', כיון דכבר ידע דנתחייב מהך טענה דלא ידע, והי' יכול לפטור עצמו בטענה דמצאה ואח"כ נאנסה, ולא פטר נפשי' כן, אלא עומד בטענתו, הו"ל כמי שמתחייב בטענת עצמו, ואילו שילם עתה בלא הבאה לב"ד הי' בדין שקנה כפל. וע"ש מש"כ לחדש מן הדין עפ"ז.

(ז) **למימרא דסבר ר"נ דשומא הדר- הק' הריטב"א**, מה שייך דין שומא הדר דהא להכא, הרי דין שומא הדר בעלמא הוא דאם ירצה הלוח, יכול להכריח המלוה להחזיר לו קרקעו, אבל כאן, ע"כ דין אחר הוא, שהרי מכריחין גם הנפקד להחזיר הכיפי למרייהו, והמפקיד להחזיר הקרקע. ותי' דקים לי' לר"נ דכיון דהדר יוקרא דכיפי למרי', א"כ ודאי רוצה שיחזור כל הכיפי לבעלים וליהדר לי' אפדנא דידי', ואילו רצה הי' יכול השומר לעמוד בכיפי, ולהחזיר היוקר לבעלים, ואפדנא כדקיימא קיימא, ועע"ש באריכות.

(ח) **שאני התם דשומא בטעות הוה, דקא הוה כיפי מעיקרא- פרש"י**, שהרי בתחלת השומא היו הנזמים, ולא הי' יודע, דאילו הי' יודע שכן, וכו'. ודייק הרשב"א מדבריו דמשמע דאינו שומא בטעות א"כ היו ברשות הנפקד, אבל אילו נאבדו ואח"כ נמצאו, לאו שומא בטעות הוא, אלא שומא כדין הוא, כיון דבשעת מעשה נאבדו. אולם הביא מהרמב"ם והרמב"ן שכ' דה"ה לנאבדו, דכיון דסכ"ס מהדר לי' מה שנפקד אצלו, א"כ נתגלה דלא הו"ל גבי' ולא מידי בשעת שומא.

(ט) **והלכתא שומא הדר לעולם- כ' הרמב"ן והריטב"א** דהני מילי קרקע, דבדידהו איכא משום ועשית הישר והטוב, אבל לא שומת מטלטלין. אולם ע' במאירי שכ' דנראה דגם במטלטלין אמרי' דשומא הדר (אולם כ' שאין ראוי לזה מסוגיין), ומ"מ הוא דוקא במטלטלין שאין נמכרין כמותם בשוק.

(י) **שומא הדר לעולם- ע' בר"ן לעיל (טז): שכ' דמה דאמרי' דשומא הדר, היינו דבטל הגביי', דעל דעת כן הגבהו מעיקרא, ולכן אי"צ מעשה קנין לחזור ולקנותו. אולם ע' בריטב"א כאן, שכ' דצריך לעשות עוד מעשה קנין כדי לחזור ולקנותה, ואי"ז ביטול הגביי' דמעיקרא.**

(יא) **השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר- העיר הרש"ש**, מ"ש דנקט הגמ' שוכר, הרי דין זה שייך לענין פקדון, והול"ל דין המשנה במי שהפקיד לחבירו, וחבירו השאלה לאחר

(ב) **ישבע השוכר שמתה כדרכה- כ' הריטב"א** דהיינו דישיבע השוכר אם הי' שם, וראה שמתה כדרכה. ואם לא הי' שם, יביא השוכר עדים דמתה כדרכה ויהי' פטור עי"ז. ואם אין עדים, יכול השוכר לישבע שאינו יודע אם מתה כדרכה או לא, ויפטר, דהו"ל כמנה לי בידך, והלה אומר איני יודע אם הליתני, דפטור. אבל הביא מהראב"ד דאם לא הי' שם, ואין עדים, יהי' חייב לשלם, דהו"ל כאיני יודע אם פרעתך, וחייב. וע' בשיעורי ר' שמואל (רעג) שביאר דהראב"ד ס"ל דמה שהשוכר טוען שאולי נאנס הו"ל כאיני יודע אם פרעתך, היינו דבעצם השוכר חייב להחזיר לו הבהמה, אלא שהאונס הוא הפוטר, וא"כ הו"ל איני יודע אם פרעתך. אבל הרמב"ן ס"ל שעצם הפשיעה והגניבה הוי המחייב, וא"כ הו"ל איני יודע אם הליתני. **עוד כ' בדברי הרמב"ן**, דמה שנשבע איני יודע, אי"ז שבועה דאורייתא, דאין שבועה כזו מה"ת, וע"כ דס"ל דמעיקר הדין פטור, לפי שאין דין מתוך שאינו יכול לישבע משלם בשבועת השומרין, אלא שהטילו עליו שבועה דרבנן.

(ג) **ישבע השוכר שמתה כדרכה- כ' הריטב"א** דאע"ג דהשואל מעיד שמתה כדרכה, אי"ז פוטר השוכר משבועה. אולם ע' בשטמ"ק בשם גליון תוס' דנקט דבאמת ע"א פוטר אותו משבועה (וע' ברא"ש בפ"ק סי' ג' שהאריך בשי' זו דע"א פוטר משבועה), וכאן מיירי או דהמשאל הי' קרוב של השואל,

לפטור עצמו בשבועה, ואין השואל יכול לעשות כן. **וע"ז**
קאמר הגמ', מכדי, שוכר במאי קנה להאי
פרה, בשבועה. ואין הכוונה שקונה ממש את
הפרה שנאנסה, אלא שקונה זכות תשלומי
הפרה שנאנסה לגבות דמים מהשואל. דכל
זמן שהוא נשבע, אכתי השוכר מחוייב כלפי
הבעלים, וממילא גם השואל חייב בתשלומין
להבעלים וכו"ל. וע"ז השיב אביי דבמיתה
קני לה, דהיינו, דמשעת המיתה באונס, כבר
אין למפקיד אצלו תורת תביעת ממון,
דרחמנא פטרי' על האונסין, ומה שחייב
שבועה, לאו משום שקודם שבועה איכא
חיוב ממון להמפקיד, אלא כדי להפיס דעתו
של בעה"ב.

ולכן לא הי' יכול להעיד לו, או דמיירי שהי'
עסק שבועה ביניהם, ולכן הי' יכול להכריחו
לישבע. וע' ברעק"א שהעיר על מה שהק'
הראשונים שצריך להיות הע"א פוטר
משבועה, דהא הע"א כאן עצמו צריך שבועה,
שהרי צריך לישבע שאינה ברשותו. וצידד
לתרץ דגם מיירי היכא דמתה הבהמה לפנינו,
וא"כ אי"ל לישבע שאינה ברשותו, ושוב לא
הוי ע"א דעצמו צריך שבועה, וממילא שפיר
שייך קו'. וע"ע מה שהק' רעק"א בענין זה.
יד) ישבע השוכר שמתה כדרכה- ע' בריטב"א
ישנים שהעיר דלכאו' ג"כ צריך לישבע שלא
שלח בה יד, ע"ש מש"כ בזה.

טו) במאי קני להאי פרה, בשבועה, ונימא... דל
אנת ודל שבועתך וכו'- הק' הקהלות יעקב
(ל"ג, א'), הא מבואר לקמן (צ"ו) דלרבנן
דס"ל דשואל משלם לשוכר, היינו משום
דס"ל דהשואל אינו שומר של הבעלים
הראשונים, אלא של השוכר. וא"כ, מה
מועיל לומר דל אנת וכו', מ"מ מאיזה כח בא
לתבוע מהשואל שאינו מתחייב לו בכלל.
עוד הק', מה שייך לומר במאי קני להאי פרה,
אטו השומר שנאנס אצלו פקדון זוכה את
הפקדון, הלא הוא רק נפטר מתשלומי
הפקדון, ולא שזוכה איזה זכות וקנין
בהפקדון. ומה שהאי שוכר תובע מהשואל,
בפשוטו אי"ז מחמת שהשואל שומר דידי'
הוא, ונתחייב כלפי דידי' באחריות אונסי
הפרה, וצ"ע. וכ' לפרש דודאי גם רבנן
מודו דלגבי כל מה שהשוכר חייב להמפקיד,
גם השואל חייב להמפקיד, ורק לגבי ענינים
שהשוכר פטור מהם, בזה אמרי' דהשואל
אינו חייב אלא להשוכר. וא"כ, י"ל דסבר
הגמ' דמה שהשואל חייב באונסין רק כלפי
השוכר, היינו רק לאחר שנשבע השוכר
להמפקיד. אבל קודם שנשבע השוכר
להמפקיד, דאז אפי' השוכר בעצם חייב
להמפקיד, ואפי' אם באמת נאנסה, דהא חייב
לו שבועה, וא"כ, ממילא גם השואל חייב
כלפי המפקיד על האונס כל זמן שלא נשבע
השוכר. וא"כ, י"ל דשפיר יכול המפקיד
לומר דל אנת ודל שבועתך, וכיון שאין
השוכר נשבע, אז עדיין נשאר השואל חייב
להמפקיד בשביל האונס]אף דהשוכר לא הי' חייב אלא
שבועה, ואמרי' דהשואל חייב גם בתשלומין, וצ"ע למה הי' כן,
ומשמע דס"ל דבעצם גם השוכר חייב בתשלומין באונס, רק שיכול